

Polska Akademia Nauk
Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego
Zakład Geografii Miast i Ludności

Streszczenie pracy doktorskiej pt.: „Rewitalizacja w procesie zmiany miasta”
przygotowanej pod kierunkiem profesora dr hab. Grzegorza Węclawowicza
aut.: mgr inż. arch. Dagmara Mliczyńska-Hajda

Przedmiotem pracy jest ocena wpływu rewitalizacji na miasto, poprzez określenie, gdzie i w jaki sposób zmienia ona jego strukturę społeczno-przestrzenną. Wobec ewolucji teoretycznego podejścia do odnowy miast przyjęto, że rewitalizacja jest jedną z form reorganizacji struktury społeczno-przestrzennej miasta, która może być rozpatrywana i badana jako czynnik reorganizacji, ale również, a raczej przede wszystkim, jako zjawisko – zdarzenie, czyli rezultat takiej reorganizacji, który można w mieście zaobserwować i zlokalizować. Terytorialność oraz złożoność zjawisk i procesów, związanych z rewitalizacją jest realnym odzwierciedleniem *ritterowskiej* zależności – wszystkiego od wszystkiego, co skłania do ich badania przy użyciu metod właściwych dla geografii społecznej.

Celem pracy jest ustalenie, czy procesy rewitalizacji wywołały w polskich miastach zmiany możliwe do zidentyfikowania w strukturze społeczno-przestrzennej i do topograficznej lokalizacji oraz określenie, w jaki sposób koncepcja rewitalizacji jest osadzona we współczesnej myśli geograficznej. Wobec tak nakreślonego celu pracy, sformułowane zostały trzy główne problemy badawcze:

- Rewitalizacja – konstrukt myślowy i jego podstawy teoretyczne w geografii społecznej.
- Percepcja, preferencje i postawy społeczne wobec rewitalizacji (dyskurs o rewitalizacji).
- Struktura społeczno-przestrzenna miasta jako przedmiot rewitalizacji.

Główna hipoteza pracy mówi o tym, że rewitalizacja jest rozpowszechnionym procesem, wywołującym w polskich miastach realne zmiany, których miejsce jest uwarunkowane stopniem złożoności struktury społeczno-przestrzennej. Hipotezy szczegółowe dotyczą: dychotomiczności pojęcia oraz paradoksów w teoretycznej podstawie rewitalizacji; występowania zróżnicowań w percepcji społecznej rewitalizacji w korelacji do typu miasta oraz lokalizacji miejsc – przestrzeni realnych zmian, które się z nią wiąże; różnicowania się miast pod względem miejsca, jakie w procesie ich zmiany zajmuje rewitalizacja oraz występujących podobieństw w przebiegu rewitalizacji w polskich miastach do modeli opisanych w literaturze zagranicznej.

Praca przedstawia wyniki i dyskusję rezultatów realizacji planu badań, który obejmował dwa, współzależne i następujące po sobie etapy badań empirycznych. Pierwszy etap, w którym zadaniem badawczym było sformułowanie odpowiedzi na pytania dotyczące percepcji, interpretacji i aplikacji pojęcia rewitalizacji, polegał na wykorzystaniu techniki ogólnopolskiego sondażu ankietowego, przeprowadzonego na próbie celowej. Wnioski z pierwszego etapu badań, weryfikujące część hipotez szczegółowych, posłużyły do ustalenia pola i uściślenia zakresu drugiej fazy badań empirycznych. Ta część badań, poprzez studia dwóch wybranych przypadków - miast: Krakowa i Szczecina, dostarczyła materiału badawczego do odpowiedzi na pozostałe pytania badawcze. Studia przeprowadzone w obu przypadkach polegały na analizie: dokumentowanej obserwacji terenowej, tekstów, zbiorów danych statystycznych, dokumentów, obrazów oraz transkrypcji wywiadów, które w obu miastach przeprowadzono techniką indywidualnego strukturalizowanego wywiadu

pogłębionego,
na kilkunastoosobowej grupie mieszkańców-profesjonalistów.

Konsekwencją przyjęcia hipotezy głównej, jako kierunkowej - jest układ i zawartość 10 rozdziałów pracy, oraz decyzja o załączeniu do niej dokumentacji przeprowadzonych badań: ankietą i wywiadów indywidualnych. Dwa pierwsze rozdziały pracy poświęcono przedstawieniu przesłanek podjęcia tematu, przedmiotu i celu pracy oraz wyników szerokich studiów literaturowych. W rozdziale 3. została przedstawiona główna hipoteza, oraz hipotezy szczegółowe i pytania badawcze. Opis pola, planu badań i zastosowanych metod badawczych jest treścią rozdziału 4. Rozważaniom nad miastem, systematyzowanym wobec zjawisk: witalności i kryzysu, poświęcono rozdział 5. Natomiast w rozdziale 6. przedstawiono podsumowanie studiów nad ujęciem zmiany miasta, z perspektywy poznawczej kształtowanej pojęciami: proces, postęp i rozwój. Wielowątkowe rozważania nad rewitalizacją, są treścią rozdziału 7. W rozdziałach: 8. i 9. scharakteryzowano kolejno dwa etapy przeprowadzonych badań oraz przedstawiono ich wyniki, dokonując przy tym interpretacji lub wyjaśnienia uzyskanych rezultatów. Ostatni, 10. rozdział pracy przedstawia wnioski, dlatego koncentruje się na wyłożeniu przeprowadzonej weryfikacji hipotez i udzieleniu odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

Przeprowadzone badania empiryczne pozytywnie zweryfikowały postawioną hipotezę dotyczącą rozpowszechnienia procesu rewitalizacji i realności zmian, które wywołuje. Przemawia za tym zarówno przedstawiona interpretacja wyników pierwszej części badań empirycznych (ogólnopolskie badanie ankietowe), jak i zakres zmian wiązanych z procesem rewitalizacji, które zostały zidentyfikowane na drodze studiów dwóch wybranych przypadków. Weryfikacja drugiej części hipotezy jest częściowa, ponieważ analiza porównawcza została przeprowadzona w obrębie jednej grupy miast, tj. miast cechujących się wysokim stopniem złożoności struktury społeczno-przestrzennej. Materiał badawczy zgromadzony i zinterpretowany w pracy dowodzi, że procesy rewitalizacji w polskich miastach koncentrują się na zmianie tkanki lub funkcji - uzupełnianiu deficytów, przez co przebiegają w sposób zgodny z wcześniejszymi, teoretycznymi przewidywaniami. Oprócz tego, praca przyniosła ustalenia wzbogacające wiedzę na temat genezy koncepcji rewitalizacji w Polsce i poza nią (np. powiązanie z teorią zmiany Spectora i teorią ruchów rewitalizacyjnych Wallace'a).